

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 2 maj 2003

B 1038-03

KLAGANDE

E. O.

Offentlig försvarare och ombud: advokaten B. S.

MOTPARTER

1. Riksåklagaren

2. S. M.

Ombud, tillika målsägandebiträde: advokaten A-M. B.

SAKEN

Grov kvinnofridskränkning

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätt, avd. 1, dom den 13 februari 2003 i mål B 118-03

Hovrättens dom

se Bilaga

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

För försvaret av E. O. i Högsta domstolen tillerkänns B. S. ersättning av allmänna medel med femtontusenniohundratio (15.910) kr, varav 12.060 kr för arbete och 3.850 kr för tidspillan.

För biträde åt S. M. i Högsta domstolen tillerkänns A-M. B. ersättning av allmänna medel med niotusenfemhundrafemtio två (9.552) kr, varav 8.442 kr för arbete och 1.110 kr för tidspillan.

Kostnaderna för försvaret av E. O. och för biträde åt S. M. skall stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

E. O. har yrkat att åtalet skall ogillas och skadeståndsskyldigheten undanröjas. I andra hand har han yrkat en icke frihetsberövande påföljd.

Riksåklagaren och S. M. har bestritt ändring.

Riksåklagaren har i Högsta domstolen justerat gärningspåståendet i stämningansökningen den 28 november 2002 i följande två avseenden.

1. Första stycket skall från tredje raden, andra kommatecknet, lyda ” vilka gärningar dels var och en utgjort led i en upprepad kränkning av hennes integritet, dels varit ägnade att allvarligt skada hennes självkänsla. E. O. har således”.
2. Under punkten d) skall andra raden lyda ”genom att tilldela henne slag och sparkar mot kroppen, företrädesvis slag mot axelpartierna.”

DOMSKÄL

Tingsrätten har funnit åtalet i dess helhet styrkt. Hovrätten har i sina skäl angett att S. M. i hovrätten ändrat sig i fråga om vilken fot E. O. trampat henne på den

15 september 2002 och att hon i hovrätten inte säkert kunnat specificera mer än två tillfällen då hon blivit misshandlad av E. O., förutom de tre tillfällen som särskilt anges i gärningspåståendet. Med hänsyn till att endast E. O. har fört talan mot hovrättens dom uppkommer frågan om innebörden av domen i aktuellt hänseende.

Enligt vad som uttalats i samband med införandet 4 kap. 4 a § brottsbalken (se prop. 1997/98: 55 s. 75 f och 81) kan det, när det är fråga om upprepade övergrepp, vara svårt för brottsoffret att hålla isär olika händelser och att i detalj beskriva dem och precisera när och var de har utspelat sig. I propositionen hänvisades till NJA 1991 s. 83 och NJA 1992 s. 446 av vilka rättsfall det framgår att det inte är nödvändigt att beträffande varje enskild gärning ange detaljerade uppgifter och precisera tid och plats för att beviskravet skall vara uppfyllt utan att det är tillräckligt att några konkreta gärningar har kunnat specificeras.

Hovrättens dom måste förutsättas ta sin utgångspunkt i det beviskrav som sålunda uppställts vid brottslighet som påstås innefatta upprepade övergrepp. Med hänsyn härtill och då hovrätten i sina skäl anfört att domstolen inte gör någon annan bedömning i skuldfrågan än den tingsrätten gjort samt i domslutet fastställt tingsrättens dom kan det inte råda någon tvekan om att hovrätten liksom tingsrätten funnit åtalet i dess helhet styrkt.

Vad som förekommit i Högsta domstolen ger inte anledning till någon annan bedömning i skuldfrågan än den domstolarna gjort.

Frågan är då om de gärningar E. O. gjort sig skyldig till skall bedömas som grov kvinnofridskränkning eller om han skall dömas för vart och ett av de enskilda brott som gärningarna innefattar, nämligen ofredande, misshandel och olaga hot.

I 4 kap. 4 a § första stycket brottsbalken stadgas att den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4 eller 6 kap. samma balk mot en närstående eller tidigare närstående person skall, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, dömas för grov fridskränkning till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Om gärningarna begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med, skall i stället, enligt paragrafens andra stycke, dömas för grov kvinnofridskränkning till samma straff.

Paragrafen fick sin nuvarande lydelse den 1 januari 2000 som en följd av att Högsta domstolen i NJA 1999 s. 102 fastslog att den ursprungliga lydelsen av bestämmelsens första stycke innebar att det utöver de åtalade gärningarna måste finnas ytterligare handling eller handlingar som innefattar kränkning. Syftet med den ändrade lydelsen var att åstadkomma att det skall vara tillräckligt för straffansvar enligt bestämmelsen att de åtalade gärningarna tillsammans utgjort en upprepad kränkning av brottsoffrets integritet och att de har varit ägnade att allvarligt skada hans eller hennes självkänsla i den föreliggande situationen. Det ställs alltså inte längre något formellt krav på att en tidigare konstaterad gärning skall föreligga. (Se prop. 1998/99:145 s. 8 ff och NJA II 1999 s. 420 ff.)

För att en upprepad kränkning skall föreligga måste det vara fråga om flera gärningar och dessa måste ha ett visst tidsmässigt samband. Det har emellertid inte närmare preciserats vad som skall anses ligga i rekvisitet utan det har överlämnats till domstolarna att med utgångspunkt i omständigheterna i det enskilda fallet tolka och tillämpa bestämmelsen (se prop. 1998/99:145 s. 12 och NJA II 1999 s. 423). Vid bestämmelsens tillkomst uttalades endast att frågan hur många kränkande gärningar som skall krävas för att en kränkning skall anses som upprepad bör bedömas med utgångspunkt i gärningarnas karaktär. Ju allvarligare en gär-

ning är, desto färre gärningar bör det krävas för att kränkningen skall anses som upprepad (se prop. 1997/98:55 s. 133 och NJA II 1998 s. 361).

I förevarande fall har det varit fråga om ett flertal kränkande övergrepp från E. O.s sida med tidsmässigt samband. Även om endast gärningarna den 15 september 2002 kan anses ha varit av allvarligare slag, har övergreppen varit så många att antalet klart överstiger vad som bör krävas för att kränkningen av S. M.s integritet skall anses som upprepad.

Frågan om gärningarna har varit ägnade att allvarligt skada S. M.s självkänsla bör besvaras med beaktande av hela hennes situation. Det är därvid tillräckligt att gärningarna typiskt sett leder till att självkänslan skadas allvarligt.

S. M. var nyinflyttad till Sverige utan kunskaper i svenska språket och ensam hemma med små barn. Hon hade inte något socialt nätverk. I målet har framkommit att E. O. inte gjorde några särskilda ansträngningar för att underlätta för henne att komma in i det svenska samhället och att han på olika sätt försökte styra och begränsa hennes kontakter med omvärlden. Det står klart att hon var mer eller mindre utlämnad åt honom. Mot denna bakgrund får de kränkande gärningar E. O. utsatt S. M. för anses ha varit ägnade att allvarligt skada hennes självkänsla. Han skall därför, som domstolarna funnit, dömas för grov kvinnofridskränkning.

Högsta domstolen finner inte skäl att frångå den bedömning domstolarna gjort när det gäller påföljd och skadestånd.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Lars K Beckman, Munck, Lundius,
Lindeblad (referent) och Calissendorff
Föredragande revisionssekreterare: Tomth